

Hjärtat

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: Maja Dénhag

Rek för åk 7 - gymnasiet

Med långfilmsdebuten **Hjärtat** vill regissören Fanni Metelius som även skrivit manus undersöka den första kärleken. Mika, aspirerande fotograf möter musikern Tesfay på folkhögskolan och trots att hon aldrig sett sig själv som en monogam flickvän blir hon kär och bestämmer sig för att flytta in hos honom. Men under romansens yta visas de små sprickor i förhållandet som illustrerar Mikas och Tesfays osynliga maktspel om begär, kärlek och lust. **Hjärtat** är en bitterljuv och rå skildring om längtan efter sexuell frihet och jämlikhet.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg. Våra filmhandledningar är gjorda för att lotsa dig som lärare i att använda filmmediets många möjligheter i undervisningen. Eftersom du bäst känner dina elever bör åldersrekommendationen ses som en fingervisning. Handledningen kan användas som en förberedelse, och ett stöd och för att öppna upp för frågeställningar och diskussioner. Välj utifrån dina elevers behov, och den tid ni kan avsätta om ni vill diskutera utifrån tema, i samband med något särskilt skolämne eller djupstudera aspekter som exempelvis filmens form. Förbered er gärna genom att se filmens trailer och läsa någon artikel om dess bakgrund och regissör.

Filmen och läroplanen

För att få ut så mycket som möjligt av filmvisningen av *Hjärtat* kan en ingång vara att arbeta mer tematiskt och ämnesövergripande mellan biologi, samhällskunskap och bild. Inom ramarna för dessa ämnen kan ni fördjupa er i filmens teman som framför allt kretsar kring sex och samlevnad, identitetsfrågor och psykisk ohälsa. I relation till biologi kan ni diskutera hur identiteter formas i relation till sexualitet, kropp, könsnormer och föreställningar av kärlek. Ni kommer då att arbeta med kursplanens centrala innehåll i biologi rörande: "Människans sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar" i undervisningen.

I bild och samhällskunskap kan ni utifrån filmen diskutera jämställdhet, sexualitet och identitet som motsvarar följande punkter i kursmålen:

- Bild: Genom bildanalys se och analysera bilder som behandlar frågor om identitet, sexualitet, etnicitet och maktrelationer och hur dessa perspektiv kan utformas och framställas.
- Samhällskunskap: Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.

Före och efter filmen

Hjärtat är en film som försöker ifrågasätta, vrida och vända på invanda filmiska föreställningar av kärlek. Det är ett relationsdrama som med nya perspektiv försöker förstå hur män och kvinnor hamnar i olika "fälor" i heterorelationer. Innan ni tittar på filmen kandu be eleverna lista

vilka förväntningar de har på en relation. Efter visningen kan ni sedan diskutera filmen utifrån denna lista för att påbörja samtalet om relationer, sex, kärlek och psykisk ohälsa.

Handling

Mika och Tesfay möts på en folkhögskola där hon studerar fotografi och han musik. Deras vänskap övergår till romans och kärleken är ett faktum, men eftersom Mika inte har något intresse av att bli någons flickvän håller de relationen öppen. När skolarbetet har tagit slut återvänder Mika till hemstaden Göteborg för att sommarjobba och Tesfay flyttar tillbaka till Stockholm för att fortsätta musikstudierna. De håller kontakten och Mika åker till Stockholm för att hälsa på. Snart blir det tydligt för dem att de vill vara ett par. Mika flyttar upp till Stockholm och ihop med Tesfay. Sommar blir till höst och romansen byts ut mot vardagstristess. Tesfay blir allt mindre intresserad av Mika och Mika blir allt mer frustrerad eftersom hennes sexlust och begär inte tillfredsställs. Tesfay verkar oförmögen att göra något åt situationen och Mika bestämmer sig för att gå vidare. De gör slut, flyttar isär och är hjärtekrossade på varsitt håll. Medan Mika försöker hitta tillbaka till sin sexualitet och utforskar sig själv verkar Tesfay fokusera på musiken. Efter en tid möts de igen och en ny glöd väcks till liv. Tesfay förklarar att han fortfarande älskar Mika och vill försöka reparera relationen. Mika som däremot landat i sig själv och återerövrat sin sexualitet förklarar att hon väljer sig själv framför ett gemensamt vi. Filmen slutar med att de skiljs åt som vänner.

Kärlek och frihet – hur går det ihop?

Hjärtats regissör, manusförfattare, klippare och huvudrollsinnehavare Fanni Metelius har i intervjuer berättat att det som fick henne att göra filmen var strävan efter att skildra kärleksrelationer från ett nytt perspektiv. I en intervju i dagstidningen ETC säger hon bland annat: "Heterofilmer om attraktion och den romantiska kärleken handlar oftast om jakten och slutar när paret äntligen får varandra. Det skapar en bild av att kärlek ska innehålla mycket längtan, jakt och smärta, vilket jag tror är ganska destruktivt. Den här filmen startar ungefär där sådana filmer brukar sluta".

Redan i början av filmen lär vi oss att protagonisten Mika är skeptisk mot samhällets förväntningar av heterosexuella förhållanden. *Hjärtat* inleds med en voice-over där Mika förklarar att det alltid låtit naivt i hennes öron när andra har talat om kärlek. Vad är kärlek i ett ojäm-

Bild: Maja Dennhag

Bild: Maja Dénhag

ställt samhälle där mamor tagit mer ansvar än pappor, undrar Mika. Hon har alltid varit mer intresserad av sex och har haft Samantha från TV-serien *Sex and the City* som idol. Mardrömmen för Mika är att bli den olyckliga flickvännen, fast i ett förhållande där hon inte trivs. Det viktigaste för henne är att få känna sig fri.

- Varför blir Mika kär i Tesfay? Vad tror ni att det är som får Mika att gå emot sin övertygelse om att kärlek är naivt. Hur vet man att man är kär?
- Be eleverna diskutera utifrån hur de upplevde relationen mellan Mika och Tesfay? Hade de ett jämlikt förhållande?
- När Mika pratar med sin mamma om att gå i terapi blir hennes mamma upprörd. Hon påpekar att det är så typiskt att kvinnor ska gå i terapi och ta ansvar för att reparera relationer. Stämmer det in på Mika och Tesfay? Tar hon mer ansvar än han?

Filmen slutar med att Mika och Tesfay möts på ett café där han förklarar att han fortfarande älskar henne och vill försöka lappa ihop deras relation. Mika säger att det inte är möjligt och i slutscenen promenerar hon i solljuset med ett leende på läpparna. Till skillnad från andra kärleksfilmer får de inte varandra i slutet, men Mika är ändå märkbart nöjd med beslutet.

- Diskutera lyckliga och olyckliga slut på filmer. Hur påverkar en films avslut dess helhet? Lista olika typer av avslut på film (olyckliga, lyckliga, öppna, cliffhangers och så vidare) och diskutera hur ett avslut kan påverka filmens helhet.

Feministen och forskaren Bell Hooks har i sina teorier betraktat och fördjupat sig i de frågeställningar om kärlek som rollfiguren Mika funderar över. Hur kan en heteronormativ relation uppnå jämlikhet i ett patriarkalt samhälle? Vad är kärlek? Vad kan kärlek vara? Hooks förklarar att vi i västvärlden har en tendens att blicka inåt som individer för att försöka förstå vad kärlek är. Det landar ofta i en slutsats om att kärlek är en känsla. Hooks vill däremot lyfta blicken och se hur våra föreställningar av kärlek formas av rådande samhällsnormer. Hooks landar i flera slutsatser, men en av dem viktigaste är att hon ser handling som överordnad känsla i vad som definierar kärlek. Med andra ord spelar det ingen roll vad en säger, det viktiga är vad en gör för att uttrycka kärlek.

• Oavsett om vi talar om en kärleksrelation, vänskapsrelation eller vårdnadshavare/barn relation så finns det en risk för att en kan känna sig frihetsberövad ibland. Diskutera i helgrupp begreppet frihet i en relation. Hur definierar eleverna frihet? Hur skiljer sig frihet från självständighet? Går det att vara i en relation och vara självständig samtidigt?

- Dela upp eleverna i par om två. Be dem att skriva en fiktiv dialog mellan två individer som har hamnat i en diskussion/konflikt för att någon av dem känner sig frihetsberövad. Låt eleverna själva komma på vilken typ av par som har dialogen; den kan exempelvis vara mellan ett kärlekspär, två kompisar eller en vårdnadshavare och ett barn. Att skriva dialog handlar om att välja rätt tillfälle och rätt ord. Uppmuntra eleverna att tänka på vad som har lett fram till det här samtalet och fundera över hur de väljer att formulera sig. Uppmuntra också eleverna att använda egna erfarenheter i texten om dom har svårt att komma på fiktiva situationer/idéer.

Sex, förväntningar och närhet

Mika och Tesfays sexliv är ett av filmens centrala teman. Till en början verkar båda åtrå varandra men efter ett tag blir det tydligt att Mika har större sexlust än Tesfay, vilket skapar en distans mellan dem. När hon försöker att prata med honom om det svarar han att sex inte är så viktigt för honom och att han inte tycker att det är så spännande när hon alltid vill ligga.

- Varför tror ni att han inte tycker att det är "så spännande när hon alltid vill"?

• Vad händer med Mika när hon känner sig avvisad sexuellt? Vad händer med hennes kroppsbild och sexualitet?

• När Mika och Tesfay har gjort slut åker hon på en resa tillsammans med sina kompisar. Där har hon sex med en kille som spottar på henne när han ska slicka henne. Hon säger till honom att han inte kan anta att alla kvinnor vill bli spottade på och att han nu måste be om ursäkt. Hur upplevde ni den scenen? Vad var det som hände? Analysera hur scenen använder sig av skådespeleri, ljussättning, inramning och manus för att skapa stämning.

• I början av filmen säger Mika att hon inte gillar att onanera. Mot slutet av filmen får vi se henne onanera och ta på sig själv medan hon tittar på sig själv i sin webcam. Vad tror ni att filmen försöker säga om

Bild: Maja Dennhag

onani? Vad betyder det för Mika när hon väl börjar att ha sex med sig själv?

- Be eleverna göra en ordlista där de tar reda på vad följande begrepp betyder: HBTQI, heterosexualitet, homosexualitet, asexualitet, pansexualitet, cis-person, icke-binär, transsexuell och könsidentitet. På RFSLs hemsida finns ett omfattande pedagogiskt material att ta del av som förklarar dessa begrepp.

- Idag talas det ofta om kön som en social konstruktion. Be eleverna fortsätta den påbörjade ordlistan genom att ta reda på betydelseerna av följande begrepp: tilldelat/biologiskt kön, juridiskt kön, socialt kön och mentalt kön.

- Vi är vana vid filmer där män framställs som mer sexuellt intresserade än kvinnor. I *Hjärtat* tar Mikas sexualitet mer plats än Tesfays. Varför tror ni att filmhistorien har fler filmer om mäns sexualitet? Varför har kvinnors sexualitet istället ofta förknippats med något tabu/genant/pinsamt?

Ibland mår man inte så bra – depression och maskulinitet

Tesfay är till en början kärleksfull och glad: Men när deras relation har blivit vardag förlorar han lusten, blir alltmer inaktiv och vill helst sitta hemma i soffan och spela TV-spel. Han saknar energi för att ens hantera disken. Hans agerande kan förstås som ett symptom på att han är deprimerad men han verkar oförmögen att formulera eller ens förstå vad det är han går igenom. *Hjärtat* målar en inte så ovanlig bild av hur det är att vara en ung man i dagens Sverige.

Det är konstaterat av flera ungdomsmottagningar runtom i Sverige att killar har svårare än flickor att söka hjälp och stöd för psykisk ohälsa. Killar har även sämre tillgång till kunskap och vägledning än flickor i frågor om sexualitet och relationer.

- Vad tror ni att det innebär för Tesfay ”att vara man”? Diskutera vilka förväntningar, normer och föreställningar ni tror styr Tesfays könsroll.

- I filmen får vi se att det är Mika som alltid tar upp diskussionen med Tesfay om det som inte fungerar i deras relation. Även om Tesfay är passiv och verkar oförmögen att vara agerande i relationen så betyder det inte att han är maktlös. Tystnad kan också användas som en form av maktutövande i relationer där det skaver. Vilket ansvar bär Tesfay i deras relation?

- Maskulinitetsnormer gör att det är mer accepterat att som man agera ut ilska, men dessvärre svårare att uttrycka sårbarhet/sorg eller rädsla. Be eleverna att göra en lista över vilka känslor som är de svåraste eller mest tabubelagda att uttrycka. Diskutera sedan på vilka sätt vi kan ändra samhället och kulturer för att låta de här känslorna komma till uttryck hos alla.

- Be alla elever att anonymt skriva ner frågor kring sex/relationer/psykisk ohälsa/kärlek och så vidare. Lägg dem i en låda och skaka om den. Ta sedan upp en fråga åt gången och diskutera det som står nedskrivet.

Tips på fördjupning

Se

Banga inte (kortfilm av samma regissör som berör samma tema)

En kärlekshistoria (regi: Roy Andersson, 1970)

Apflickorna (regi: Lisa Aschan, 2011)

Läs

Bell Hooks – *All about love* (Bell Hooks, förlag: New Visions, 2000)

Introduktion till filmpedagogik (kapitlet: ”Att nå det fördjupade samtalet” – Eva Westergren, red. Malena Janson, 2016)

Sex i skolan – ett stödmaterial (framtaget av RFSU)

<http://www.rfsu.se/sv/Sexualundervisning/Metod-och-handledning/Planera/Sex-i-skolan---ett-stodmaterial/>

Intervju med Fanni Metelius i *ETC* (2018-01-25)

<https://goteborg.etc.se/kultur-noje/jag-har-aldrig-kant-igen-mig-i-karleksfilmer>

Produktionsuppgifter

Sverige 2017

Regi, manus, klippning: Fanni Metelius

Producent: Mimmi Spång, Rebecka Lafrenz

Medverkande:

Fanni Metelius, Ahmed Berhan, Daniella Mir, Leona Axelsen, Suzanne Reuter, med flera

Distribution:

TriArt Film

www.triart.se

kontakt: info.triart.se

Teknikuppgifter:

Längd: 100 min

Censur: Tillåten från 7 år

Svensk premiär: 2018-02-14

Redaktion

Text: Kaly Halkawt

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, februari 2018

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

<http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/film-i-skolan/>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via filmminstitutet.se/boka-skolbio kan du lära dig mer om hur du hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.